

КУШ-АЖЫЛГА АЛДАР!

Ленинградта Моноета ордуунун коллективини Куш-ажылчы алдар ордени менен кылып уяруунун белгилери доосман. Күрүмөнүн ай шаңналы ай бурунгар тургускан. Куш-ажылчы алдарнын үш чергеден тургустунган ордени-биле улетурунун транспорттун, тудугунун ажилчининин база ол адырлар бугурунгеринин мастерлерин, колхозчуларны болгаш медээ ажил-агый ажилчининин чаргыс бугурунгерге, организацинга, колхозка азы сөөккө эрес-шудургу ажилдап келгени дээр шаңнаар.

Ленинградта Моноета ордуунун коллективини Куш-ажылчы алдар ордени менен кылып уяруунун белгилери доосман. Күрүмөнүн ай шаңналы ай бурунгар тургускан. Куш-ажылчы алдарнын үш чергеден тургустунган ордени-биле улетурунун транспорттун, тудугунун ажилчининин база ол адырлар бугурунгеринин мастерлерин, колхозчуларны болгаш медээ ажил-агый ажилчининин чаргыс бугурунгерге, организацинга, колхозка азы сөөккө эрес-шудургу ажилдап келгени дээр шаңнаар.

Куш-ажылчы алдар ордени тургусканы — СЭКП-нин XXIV съездинин Директиваларында үндөйлөз, ажилдап кылдынган тоску беш чыл планын чедикширинин боттадырып турарына шуут хамаарышкан кайгамчытыг болуушун-дур. Эрткен чыл бо талазы-биле онзагай бугурунгер болган. Беш чылдын чыл демделгенине 1973 чыл улус ажил-агыйнын бугу адырларда совет кижилеринин шалык ажил-ининин чыгы болуп кирген.

Эрткен чылын чедип алдынган чедикширинини Коммунисттик партия болгаш Совет күрүне бедик үнөлдөн. Бугу-звиел социалисттик чарымын мурнакчыларына — ажилчининин болгаш специалистерге, бугурунгерини номандарларини болгаш организациларынга Социалисттик Куш-ажылчы Мадыры атты, орденини болгаш медальдарны тыксынан. Хей эвес ү эрткен сонда чаа орденин — Куш-ажылчы Алдар орденин баштайгы эдилекчилерин база чурт биле бээр.

Орден — күрүменин дээр шаңналы. Индыг шаңналы дээрлеринин дээрлерини тыксыр. Бистик экономикавыстык быыкларынга, чонуну културазын бедикеринге ак септилдиг, эрес-шудургу ажил-ининин биле иди берип турар кижилерин бистик партиявыстык биле Совет күрүне мактап, шаңнап турар. 1974 чылда Бугу-звиел социалисттик чарымын тилекчилеринин шаңнал кылдыр СЭКП ТН-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүленини, ВЦСПС-тин болгаш ВЛКСМ ТН-нын тугарыш болгаш ВЛКСМ ТН-нын тургускан Кызыл тугарыш база шак ол соругаларга бараан болур.

Партияга, совет улуска СЭКП ТН-нын Кызылчынын, Бугу-звиел социалисттик чарымын калбартыр дугайында СЭКП ТН-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүленини, ВЦСПС-тин болгаш ВЛКСМ ТН-нын доктаалын совет кижилер чуректин ханын-дан чуудугунуну утаан. ССРЗ-нин Топ Статистика Эргеленини дымдадын бугу-гаар алырга, чарыштын киржикчилери

СЭКП-нин XXIV съездинин директиваларын күсөтпешкан, республиканын партия болгаш совет органдарынын удутулгазы-биле Тыва АССР-нин чонун амыдырал хандырылга министрствонун бугурунгеринин 1973 чылда чамдык чедикширинини чедип алган. Чонга ачы-луза чедиреринин планын 101,2 хуу, оон иштинде көзө чегре 100,1 хуу күсөткен. Эрткен 1973 чылды 1972 чыл-биле дээрлерге, чонга ачы-луза чедирери 11,8 хуу, оон иштинде көзө чегре — 28,1 хуу эскен. Илал-бүрү хепти септээр 19,8 хуу, машиналар болгаш приборлар септээр 39,6 хуу, хепти хикмат-биле ашпаар болгаш бугурунгер 28,4 хуу чедип эскен. Кижилеринин хууда чуртталга бажынарнын септээр болгаш тугарын база организастаан. Бараантыг продукциянын бугурунгер министрствонун иштинин биле хууса бетинде — 1973 чылдын декабрь 13-те күсөткен болгаш пландан ажык 197 мун рубль туятуг продукцияны сайгарган, алган хуузагезинде 50 мунуну көргөн турган. Бугу-ажылдын бугурунгеринин улус планын министрствонун иштинин биле 105,7 хуу күсөткен. 1973 чылда алган социалисттик хуузагезинин күсөткөн талазы-биле эки ажилдап коллективтер дэй. Тургунин амыдырал хандырылга комбинаты (директор А. Бостенков) чонга ачы-луза чедиреринин планын 106,0 күсөткөн, оон мурчуна чыл-биле дээрлерге 30 хуу өзү-делг болган. Комбинат чонга ачы-луза чедиреринин 15 хуу-дээрлеринин 11-ини көчүт эки күсөткен.

Эрткенин амыдырал хандырылга комбинаты (директор И. Х. Демин-оол) бугурунгер планын 104,6 хуу күсөткөн, ачы-

Колхозтарда отчеттар болгаш соңгулдалар. КУРЛАВЫРЛАРНЫ ЧӨП АЖЫГЛААР

Чөөн-Хемчик районда «Искра» колхозун нежигунери 1973 чылда чоруктан ажылдарын түшүн чутаалшкан. Баштаар черин эрткен чылда ажил-чорудугазын дугайын колхоз даргазы Донгак Сулдумович Настык-Доржу Колхозчуларын иштиг туралына илеткен. Илеткенде болгаш хуралда болуулаан саяналардан алырга, искрачылар тоску беш чыл планынын иштининин үшкү чылдыда бурунгаар базыммы кылганмы тодаргай.

Колхозтун экономикаын үндөшин хой ажилы болуп турар. Ажыл-агыйнын бугу орулузын 82 хуузу оо адыр берип турар. Отчеттун үеде хойну баш саныга 1000 баш кемешкен. Ам хой 14 мун баш ажал турар. Колхоз күрүнеге дук саларындын планын ажал күсөткөк. Төрүр 100 хойга саяныт ажил-агыйга иштинин биле 85 хуураган медали алдыган. Хой ажилын улам ийи хөгжүдөр дугайында СЭКП обкомунун X пленумунун шиттилерин амыдырал боттадырар дээр колхозчу малчынын күсөткөн иштининин ажилдан турарын үстүдө сан-фактырлар херечяеп турар-дыр.

Искрачылар отчеттун үеде иштээни биле 675 мун рубль орулганмы болган. Илчалам мал ажилдап кирип алган орулга 494 мун рубль болган. Колхоз тоску беш чылдын иштининин үшкү чылдыда күсөткөн мал ажилындын продукциянын саларындын планынын ажал күсөткөн. Күрүнеге 289 тонна сүтү, 211 тонна эшти, 31 тонна дүктү саткан. Мал ажилындын продукциянын илчалам хой эдилдин бот-уеин дика чини болган. Хой эдилдин бир центерин бугурунгерге 86 рубль чарыгдарын пландаан болза, херек кырында 59 рубль болган, азы центер хой эдил бугурунгер колхоз 27 рубльди камнап алган. Ажыл-агый ону малдын семиртилгенин эки организастааны-биле чедип алган. Колхозтун күрүнеге саткан хойну ортума дини дээр 50 кг болган.

Мал ажилында мурнакчыларын саны көвүдөр турар. Оларга хойчулар Ондор Алды-оол, Ооржак Алды-оол, Ооржак Доржу, Ондор Шаравы, Ондор Шыгыр-оол, саянытлар Иргит Анай-хаак, Ондор Саар болгаш өскөдөр-даа хамаарыш. Олар иштининин ажал күсөткөн, элек продукциянын бугурунгер, тораан колхозтун экономикаын быыктыгарына төлөтүг үзүп кирип турарлар. Индыг мурнакчыларын отчеттун хуралга колхозчулар мактап турганнар.

Илчалам, эрткен чылды колхозтун мал ажилында чамдык чогучагыг түсөдөр чедип алдынган экономикаын ийи кол өзө болуп ол адырда улуз чедиктер бары отчеттун хуралга илеткенде болгаш саналардан илерээ. Чикен индыр миндыг сан-фактырларын ай көрөлдөр. Чангыс-ла чыл дугурунда 105 баш мийастыг бода мал олуп хураан, 20 башты оол алган. 1400 баш хой, өпкү олуп хо-

раан, 200 баш сачыгдаттынган. Чыгыт малдан 38 башты сачыгдан. Мал кадарип турган, иштининин малын олуруп, сачыгданмы-биле колхозчулар Деспид-оол 1165 рубль, Чымба 1546 рубль, Чимит-Доржу 3500 рубль когаралды ажил-агыйга таварыштырган. Комбуи-оол баштаан көзөк хойчулар 33 улуз иртин, Ооржак Саяк 7 шарын сачыгдан. Малга ажилдап турган чылда 11 колхозчулук ажил-агыйга таварыштырган колхозчулар тугурунгерге 38 мун рубль алдыр турар. Олуп хураан малдын өртө-биле кады алырга, колхозтун мал ажилын камнаганмы 91 мун рубль ажал болган. Э-харым салга кол чоруктун уруку олуруп. Маана бугу бургуу чылда малчынарке чуу каан болбас ужурут. Хамык ужурут чылда дээр, колхоз баштаар черинин, мал ажилындын тускай артемнилерин талаандал контролдү коштаканмы-дыр. Иштининин мал ажилын камнаганмы сачыгдан, оорлап турган чамдык колхозчуларын көзөкө харысагызын киргенин ишти-дур хамаарыш. Илчалам хой саяныт малды ак септилдиг эвес кижилер оорлап, сачыгдан турар, колхозтун удуртучулары чуу көрүп турганмы? Колхозта улузчу контролдер кайрап барганмы? Мындай айтырларын чайтар тургустуну келери чөптү. Далаан ажил-херо дээр харысагызын билбес, хойну өчүзүп сачыгданчаларына чедип берип турган кижилерин база-ла алаа сал-

бес херек. «Искра» колхоз эрткен чылды чер ажилындын талаандал биле багай эвес көргүзүлгө болган. Тараанын ишти чылдамын 4000 ажал тонна чедирген. Бир гектар чедер ортума-биле 9 центер дугурунгер алган. Күрүнеге 388 тонна тараан саян планын 1789 тонна индыр күсөткөн, аландан ажал 801 тонна тарааны саян. 1974 чылда илчалам херектөр болгаш малга бээр тарааны чедирген биле турган. Колхоз чер ажилындын 243 мун рубль орулганмы алган. Бо ажил олурунгер чер ажилындын културалын бедиктеринин, чедикчилдин иштинин, оортуг уренинерин ажилдаанын, агротехниктиг хемчеглерин чогур үеинде боттадырарындын түнөли болган.

Колхозчу тараанылар бо чылдын дугурунгер 2200 га черин болбазырадып белеткен алган. Эрткен чылдын күрүнде 1000 га черин адырган. Ам колхозтун мехавла тарааны техникаын чакы хору ажилдагы белеткери бугурунгерин доосунган.

Машина-техникаын ажилдамы багай эвес болуп турар. Чунга, колхозка чыл дугурунгер бугу тракторлар 18 мун эталон там ажилдан кылдыр пландагы болза, оон херек кырында 24 мун эталон га кылдыр күсөткен. Бир эталон гана бот-уеин 7 рубль 50 коно пландагы болза, оон 3 рубль 80 дээр кылдыр чикеткен.

Колхозтун чунга олуп, үлөшкө фондузу көвүдөр турар. Илчалам хой улуска эрени чогур үеинде дедер эдилдин албас чоруктар алда бар. Чикээ, 1973 чылдын эрениде колхозчулар алдыр эрени туу 45.500 рубль турган. Илчалам чыл дугурунгер 29.689 рубльди тлеттириш алган болза-даа, амы үеде колхозчулар эренин түнө мурчуна тургустунган электор хамаан чок, харын көвүдөр 55 мун рубль четкен. Моон алдыга, хойну өчүзүп куду надалады кошкан болуп, төчөгөп сачыгдар чоруктар көвүдөр турар тодаргай-дыр.

Колхозчулар отчеттун хуралына чыл түнөли илчалам, бар чедиктерин адырдып, оларын чылдагы иштиг хемчеглерин толаратан болгаш СЭКП ТН-нын партияга, совет улуска Кызылчынынга, 1974 чылда чур болгаш мал ажилындын продукциянын бугурунгерин база белеткери көвүдөр дээр илчалам хой ажилдагы ажилдагыларын Бугу-звиел социалисттик чарымын дугайында СЭКП ТН-нын, ССРЗ-нин Министрлер Чөвүленини, ВЦСПС-тин болгаш ВЛКСМ ТН-нын доктаалына хары кылдыр, улуз күсөткөн иштинин ажилдаар, тоску беш чыл планынын тодаракчы чылы — 1974 чылда улам-ла бедик көргүзүлгенин чедип алып деп шиттир-лээр.

К. АРАКЧАА,
«Шынык» тускай корр.

БЕДИК ИДЕПКЕЙНИН БАЙДАЛЫНГА

СЭКП райкомунун пленумунунга болгаш партияга хуралдарына партиянын XV область конференциянын түнөлилерин болгаш районнын партия-организациларын соругаларын дугайында айтырларын чутаалаан доозуп турар. Эрткен илчалам төчүзүлдө СЭКП-нин Барыш-Хемчик, Тес-Хем районунун оон айтырларын чутаалаан пленумуны бедик идепкейни байдалыга болуп эркилден. Бо дугайында илеткелерин алаа партия райкомунун бири секретарыны: Барыш-Хемчиктин — Ш. П. Куулар, Тес-Хеминин — Н. С. Бойду олар кылганнар.

Пленумунун киржикчилери кылдынган ажилдары хандыр анализтешкан, тоску беш чылдын тодаракчы дөрткү чылдын планнын күсөдөр дээр, оон баштайгы айларында ажал-ишчилер, куш-ажылчы коллективтер канчаар ажилдааны тодаргай сайгарып көргөн. Чамдык коллективтер көзө ажил-агый продукциянын күсөдөр саларын бири кварталда план күсөдөрүнүн, улам шудургу ажилдан турарын алаа демделген. Чикээ, Тес-Хемде «О. Шынаа», «Тес-Хем» совхозтар бо кварталда эйт саян планын февраль төчүзүлдө-ле күсөткөн. Кайы-даа районнарда малдын чаш төлүн камнап алып дээр, чакы талылга бугу талаан-биле белеткелди ужураш, дээр күсөткөн иштинин ажилды чорудуп турар.

Бир эвес СЭКП ТН-нын декабрь (1973 чыл) Пленумунун шиттилеринге база партиянын XV область конференциянын доктаалына дугурун алып болза, беш чыл планынын, эрткен чылдарында чедип алып соругалар аажок улуз болган харын дээр районнын партия организацилары, бугу коммунисттик бедик харысалтаны медегер билеп турар.

Партиянын XXIV съездинин шиттилерин болгаш тоску беш чылдын планын, оон тодаракчы дөрткү чылдын доктаалына боттадырарына ажилчы чоннарнын күжүн мобилизастаар талазы-биле партия-организастыг болгаш политикаг ажилды күштедиреринин соругаларын айткан доктаалдарын пленумуна хуулап алган.

Малдын чаш төлүн бүрүн менди алып СОРУКТУГ КИЖИЛЕР

Улуз-Хем районун «Ак-Туртук» совхозтун дирекциясы, партия, профсоюз болгаш комсомол организацилары мал кыштагыларын эки эрттер, оон чаш төлүн чидирг чокка камнап алып соругалын чутула кичээгейнин төвүнге тургусканын түнөлине, февраль айнын төчүзүлдө чедип совхозтун малчынын кыштагыларын ишти байдалы эки, малдын чаш төлүн менди ап турар. Хойчу козонарада суген, сула болган комсомол аймак четчир болган оларын чөп ажилдаар дээр хойчулар бугу-чогур адырларын ажилдап турар.

Совхозта бо чылдын иштинин биле 14712 баш төрүт хой бар. Чоокчу хунерге чедип 10 мун ажал хой оорлаан, оон алдынган хураган оңча-менди дозугуп турар. Төрүтүнгөн хураган бугурун чидирг чокка камнап алып дээр хойчулар болгаш сакманчиптер кончут кызымак-кай ажилдап, бугу күжүн оле чегландырган.

«Ак-Туртук» совхозтун малчынын СЭКП Топ Комитетинин партияга болгаш совет улуска Кызылчы-биле та-

нышкан, алаа хей-азт кирип, социалисттик хуузагезини оле көрүп турар. Индыг малчынын бирөөнине СЭКП Тыва обкомунун кежигуру, район Советтин депутат Ирина Давырынын хамаарыштырып болур. Ол өчүн эки Алдын-оол Байлак бала дугураак каларчылары-биле моон мурчуна төрүт чык хойдан 90 хураган камнап алып деп алган хуузагезин эне көрүп, төрүт чык хойдан 100 хураган база бир хойлан ортума-биле 2,5 кг дукту кырып алырын хуузагезинер.

Амгы үеде оларын коламында 500 төрүт хой бар. Бо хунерге чедип 480 хой оорлаан оон алдынган хура-

ганнар эки дозугуп турар. Алаа сакманчиптер Намчы Күнөөнма биле Манай-оол Ноабар оларын кирген улуг-хуузу улуз. Олар хой чылдары сакманчиптер келген болгаш хураганнын оңча-менди дозугурунун талаан-биле бедик арга-дуржула-лылар.

«Ак-Туртук» совхозтун малчынын тоску беш чылдын тодаракчы дөрткү чылды төрүт чык хойдан иштинин биле 85 хураган камнап алып планын, илчалан ол хуузагезин төлөткү күсөдөр дээр малдын массалыг оорлашынын үеинде улуз харысагызын боттарын мурчуна салган ажилдап турар.

В. ЧАДАМА.

ЧУРУНГА: совхозтун мурнакчы малчыны И. Давырын хураганнын кынап керүп турары. Авторнун фотогу.

ЧОНГА ТӨЛӨПТИГ БАРААН БОЛУР

дуза чедиреринин 8 чутула көзүгүлгөндөрүн 7-ин эки күсөткен. Бо комбинаттарда бугурунгерин болгаш куш-ажылдын салгыла-чүрүмү бедик деянеле турар. Кижилер-биле ажал экижөө, бугурунгерини культураны болгаш септигаан партия организациларын кичээгейнин төвүнге турар болгаш социалисттик чарыштын түнөлиг чедер, бригадалар айы-биле ай, квартал санымда үндүрүп, тилекчилерин акша шанаамы-биле, шилчир вымпелдер-биле шаңнап келген.

Кызылдын, Хову-Асынын, Овурнун, Чадаанын амыдырал хандырылга комбинаттары эрткен чылдын багай эвес көргүзүлгөндөр болган.

1973 чылда бугурунгерин мурнакчыларын саны өскөн. Чылдын түнөли-биле 60 ажал ажилчынын, инженер-техниктиг ажилдакчылар. «1973 чылдын социалисттик чарымын тилекчилер» деп херек демдектери-биле шаңнап келген. Мурнакчыларын иштинин оон эки ажилдап турарларын алаары чутула. Тургунин амыдырал хандырылга комбинатынын хеп быжыкчызы, коммунисттик куш-ажылдын шалчыны эш Домажакова, Кызылдын хеп дээрлар фабриказынын дээрарынчы эш Солунам, Кызылдын теле-телединин металги эш Мокшин олар чыгыларын эки шиларды кылдыр күсөдөр турар. Кызылдын амыдырал хандырылга комбинатынын хеп дээрарын болгаш септеп кылдырын мастери эш Румсан планын ай санымда ажал күсөдөр, чонга мак-

тамын турар.

Эрткен чылдын министрствонун бугурунгерин 15 чарыктык саналарын бугурунгерге шилчээткөн, 35 мун рубльди камнап алган. Чонга ачы-луза чедиреринин 16 чаа хевирин шилчээткен. 1973 чылда эвеш эвес техникаын бугурунгерге шилчээткен, оон түнөлине 16 мун рубльдин камнап алган. Бугурунгерлер 30 саным чаа машиналарын тургускан. Ак-Довур хаорайга 2 кат чак комбинатты — ажилдагы кыргын. Ол хойрайга хепти химиктиг арга-биле ашпап арылгар болгаш бугурунгер хепти ажалган. Туранда, Самарагайла болгаш Хандагайтыла дээрарыла хептерин алыганын, Эрткен чылдын чонун амыдырал хандырылгазынын 2 бажынын, 6 дугура алышкан пункттарын организастаан. Чыл иштинде 2.000 квт электрэнергияны, 30 тонна олар чуулганы, 10 мун рубль туятуг материал аймак камнаптыган. Чыл дугурунгер 91 ажилчынын илчалам бугурунгерге өөрткен.

Чамдык чедип алган чедикширин-биле чегелештиг министрствонун бугурунгерлерин ажилдыга чедиктерин бири айтыры чутула. Оон түнөлине министрствонун иштинин биле 5 чылдын диктиванында көрүлгөндөр эрткен үш чылда 115 мун рубльдин чуулганын чедип бугурунгер.

Чонга ачы-луза чедиреринин сөөлү 3 чылдыда эрткен беш чылдын ол үеи-биле дээрлерге, министрствонун иштинин биле 2,1 каттап, көзө чегре

3,8 каттап өзүдөлг болган, а директорга эвеш бистик республикага чонга ачы-луза чедирери 2,5, оон иштинде көзө чегре 3,9 каттап өзөтүлдү.

Илчаланган 1974 чылда амыдырал хандырылга бугурунгеринин ажилын күсөткөндөр, бар турар адырларын ажилдап ажилдаарын негеттинип турар. Бисте бугурунгерин кол фондун ажилдаары кул болуп артышкан. Министрствонун бугурунгерлеринде хол-биле кылдыр ажал 35 хуу чедип турар. Чонун хандырылга культураны ам-лаа четпес, оон учурда чыгыларын хууса бетинде күсөткөн. харын-даа кулду шынарды кылдыларын бугурунгер чоруктар бар. Чонун талаандал хомудалап радио, телевизор септээр мастерскаянын алынга база Кызылдын дээрарыла фабриказын болгаш хепти хамык күжү-биле ашпап, бугурунгерлеринин адырине чөптү шугумчулелерин кылды турар.

Министрствонун 17 бугурунгеринин үжү оонашкан планын 1973 чылда күсөткөн. Чикээ, Шаган-Арыгнын комбинаты чутле чыл планын күсөткөн эвес, а харын 1972 чылдын дегендеден бугурунгер көргүзүлгенин 11,6 хуу күсөткөн. Ол илчалан Кызылдын теле-теледи, Монгол-Тайганын амыдырал хандырылга комбинаты чыл планын күсөткөн. Чадаанын, Шаган-Арыгнын комбинаттарынын удуртулганы ажилчыларын ортузунга кижизилде ажилын сулараткан.

спецализасташканын болгаш концентрашканын калбартыр айтырыгы кичээгейин күсөткөндөр алаар.

Беш чылдын тодаракчы бо чылдыга бистик мурчуна бо чылды соругалар салдыган. Чунга-лаа мурчуна эрткен чылдары болгаш дөжү-лашкыннарны үзүткөөр ужурап бис. Чыл дугурунда иштинин биле 2,4 мун рубльдин ажал-бүрү продукциянын бугурунгер болгаш ачы-лузанын чонга көргүзө планын хууса бетинде күсөдөр, дээр күсөткөн иштинин ажилдаар алаар. Ол дээр эрткен чылда тургустунган барык 11,3 хуу өзүдөлг план. А бугурунгер коллективтеринин боттарына алган хуузагезин оон-лаа бедик.

Планын оонадаларын, бедиктен хуузагезин ажал күсөдөр болурун бугурунгер, курлавырлар бисте бар. Ол дугайын январын түнөлидеринден көрүп болур. Эрткен айла министрствонун бараанымг продукция бугурунгерин планын 102,8 хуу күсөткен. Продукциянын натур ажалы-биле бугурунгерин планын база-ла ажал күсөткөткен. Илчалам ачы-луза чедиреринин планын оонадалары чедип боттанмаан. Ол хожууашканын дарык чылдар ужурап бис.

В. ЧИМДАН,

Тыва АССР-нин чонун амыдырал хандырылга министртинин орадакчызы.

Мурнакчы сакманчип

Комсомолчу Бират Даваа Эрин районун «Чаа-Орун» колхозтун № 1 комсомолчу-ажиатарын хойму бригадында мурнакчы сакманчиптерин бирээт. Ол бо бригадала сакманчиптер ажилдаандан бээр беш чыл чедип турар. Ол үеин дугурунда комсомолчу кыс дуржулгары сакманчиптерин оордуунаа кирген.

Бират Даваа тоску беш чылдын эрткен үш чылдында төрөк колхозунга 450 хураган дозугурун берген. Тоску беш чылдын тодаракчы чылдында Бират 150 хураган менди дозугурун өстүрөп деп бедиктен социалисттик хуузагезин алган.

ЧУРУНГА: комсомолчу Бират Даваа ажал үеинде, Сөзү болгаш чургуу С. ЧАЖИН-Оолдуу.

ЯНЗЫ-БУДУ МЕДЭЭЛЕР

ЭРТЕМДЕННИН ЛЕКЦИЯЗЫ

ССРЭ-нин Эртемендин лекциясынын башында Чоон чук институтунун улуу эртем ажыдачы, филология эртемдеринин кандидаты Александр Георгиевич Ларин баштап республикага чорайып. Ол «Кыдатта амгы байдал дугайында» лекцияны элден каш чеге номчаан.

ТЕМАЛЫК КЕЖЭЭ

Эртин суурнуу Кузур багытында «Номчулар, адамдар Совет Эмгектинин амаатымы мен» деп темалык кежээ болгон. «Паспорттун ужуру-дуузын дугайында» райкүекомнун иштин херектер кидишинин паспорт стоуунуну начальниги С. Илан чымлтанарга лекция номчаан.

САКМАНШИККЕ ШАНАЛ

СЭКП-нин XXII съездин аттык совхозтун комсомол комитети хойуук массалык оолдашканынын уезинде чымдына комсомолчуларнын малчынарже сакманшиктин чорудун турар. Татыяна Ханыхак эрткин чымдын хураган оотуреринин талазы-биле ортузунда сакманшиктин ортузунда социалист чарыкка бирги черин алган, район чемпиону болгон. Оон адын В.К.СМ. Чоон-Хемчик райкомунун Хундуел дептерийде кирип бижеон. Оо мыак херон база-ла чедикшигин уламчылан турар.

ИНИ МИЛЛИОН ПИРОГИ

Кызылдын №10 столовалыктын чымдына акусдай шыкта куньян акылда турар. Мыда эгтен, баардан, калустадан, картошкадан болган оексе-даа чүддерден кылган амандык пиригилерин быжырып турар. Ону хоорай школардын ооренкичтери кулдуу ала келгенер.

ОТТУЛАР БЫШ БЕЛЕТКЕЛИ

Школа, эмнеге, уруглар садмына олар мыш белеткеор 16 киши мастыг тусай биргатадан «Тоора Хем» совхозтун Май бири салырында тургускан. Олар 3500 кубометр кийи белеткеор планны. Даалага белеткеор күүсдерин доо ишчилер шалымны ажыратып турар. 1400 кубометр мыштын биргада белеткеор, оон чеди чусе ажыг кубометр херекселчилерде четкен.

ИНИ МИЛЛИОН ПИРОГИ

Кызылдын №10 столовалыктын чымдына акусдай шыкта куньян акылда турар. Мыда эгтен, баардан, калустадан, картошкадан болган оексе-даа чүддерден кылган амандык пиригилерин быжырып турар. Ону хоорай школардын ооренкичтери кулдуу ала келгенер.

ОТТУЛАР БЫШ БЕЛЕТКЕЛИ

Школа, эмнеге, уруглар садмына олар мыш белеткеор 16 киши мастыг тусай биргатадан «Тоора Хем» совхозтун Май бири салырында тургускан. Олар 3500 кубометр кийи белеткеор планны. Даалага белеткеор күүсдерин доо ишчилер шалымны ажыратып турар. 1400 кубометр мыштын биргада белеткеор, оон чеди чусе ажыг кубометр херекселчилерде четкен.

ИНИ МИЛЛИОН ПИРОГИ

Кызылдын №10 столовалыктын чымдына акусдай шыкта куньян акылда турар. Мыда эгтен, баардан, калустадан, картошкадан болган оексе-даа чүддерден кылган амандык пиригилерин быжырып турар. Ону хоорай школардын ооренкичтери кулдуу ала келгенер.

ОТТУЛАР БЫШ БЕЛЕТКЕЛИ

Школа, эмнеге, уруглар садмына олар мыш белеткеор 16 киши мастыг тусай биргатадан «Тоора Хем» совхозтун Май бири салырында тургускан. Олар 3500 кубометр кийи белеткеор планны. Даалага белеткеор күүсдерин доо ишчилер шалымны ажыратып турар. 1400 кубометр мыштын биргада белеткеор, оон чеди чусе ажыг кубометр херекселчилерде четкен.

Буянын мергежилинге хандыкшылдыглар

Чоолдерин айда үш удаа, педелянын вторияк хундуу эрткирлер. Чижээлорге, фризотерия таллазы-биле килдотерия эчки Галина Гозубева, аистеветологыны эчки Сергей Моладый удурун турар. Оларнын килдотериянын бирозини сонуурган нөөр дөөр бардым. Мында кырын ак өстөр-биле шипи кван орнулар бар болду. Эчки эстралары, санитаркалары «Индукотерия» деп аппаратты долгаын берген, эмчилик тайкыбырын динчанд турар. Бу аппаратты мында чаа тургускан. Эчки Галина Федорова Гозубева аппаратты токче улаан,

Эчки Галина Федорова Гозубева аппаратты токче улаан,

БАШАТАЙГЫ ДООЗУКЧУЛАР

Февраль 23. Уран чүүд училешинин уагт залында чымылган аныктарга бо хун чүгле Совет Армиянын болган

Февраль 23. Уран чүүд училешинин уагт залында чымылган аныктарга бо хун чүгле Совет Армиянын болган

УЗУКТЕЛ ЧОК АЖЫЛ СТАЖЫ

ССРЭ-нин Министрлер Чувелияны 1973 чымдык апрель 15-те доктааны-биле ажыктыч, албан-хаакчыларнын узуктел чок ажыл стажын сааварынын дугайында чаа саавырын бидилад. 1973 чымдык июль 1-ден огуелен ол күшүгү болуп ажыгаалаа килген.

Ажылдакчыларнын бир ажылдан үгеш оексе ажыкча кирерде ажылдавайн турган үеин (чапар) бир айдын ашмаан болза, оон узуктел чок ажыл стажын хевээр артарын мыда айткан.

А ол үе ийн айлан ашпаан болза, узуктел чок ажыл стажын хевээр артар таварыкчалары: Кыдыны Согуу чүккө азы айла депонен чергерге ажылдан турган үе. ССРЭ-нин даштаны чурттада бүдүрүлгелеринге, албан-организацияларынга ийикке, улаустар аразынын организацияларынга ажылдан турган ажылдан үгеш киши ССРЭ-ге жол чедик келген ажылда киргенде. Ийн чуртуну дугурулганын баугаар ССРЭ-ге жол ажылда кирген оексе чурттарын хаммаатылары.

Бир өвс ол үе үш айдын ашпаан болза, узуктел чок ажыл стажын хевээр артар таварыкчалары: бүдүрүлгелеринге, албан-агыйынын оексе-даа адырларын эргелес апарандык ажылдан турган киши ССРЭ-нин чазанын удурутулганы экижондер талазы-биле хемчелерин баугаар ол ажылдан хостан соолда оексе ажылда киргенде. Чеселтин Ишттеринин салын чыгарыны амаарыштыр чыгарыны шипинерин баугаар шипин кезектеринден килдотерия шипин турда. Арааш түр үеде ажылдаар аргазы чидирин, ажылдан турган чарындан үгеш киши ол хуусаазы төнгөн

Буянын мергежилинге хандыкшылдыглар

чутаанын уламчылады. Моод дуузалы-биле боостанын болган ижиш-шөйүлдүүн ооктагылар, шипинчилер аарыктарын шипен эмнээр. Моно ажылдадыктарга, аппарат-биле кишинин аразында илдуу-дидалыг ток дамчы, чымдыг бээр дөзрин ол тайкыбырларды. Аарыг кишини маада 15-20 ажыг минута чыкпеш эмнээр.

Физиотерия кабинеттеринде малгаи, суг, чырык-биле эмнээр аргалары база ажылдап турар. Бу салбырда бир эмчи, беш сестра. Ол кабинеттерге хундуу чусе ажыг кишини эмнээр.

Медестра Галина Вершенина массала кылырын болупура киркичилеринге созулуртты. Оон массала кылырда салааларнын ээлгир, чымча, мергежонни ажалок. Ол Томскинин физиотерия эртем-шипинчиле институтунда бо мергежилдин айыбыла тускай күрүстү дооскан.

Аарыг улусту суг-биле эмнээрин сонуурган көрдүгүс. Сугну сордуруп, оу дамчыдып, аарыг кишини чаштырып эмнээр үш кезек уууг дегилге тургууун көн өрзал бар. Аарыг кишини аппарат-тай бичан ирадыр тургускан, чымгы сугу олае чаштырар. Суг-биле эмнээр аарыг кишини дүреш эмендиринге, кидикшиктуу уууг ужуру-дуузалыг. Бу салбырын эрткин чымдыг

аш актёрларын уран чүүд училешин бир-ле дугаарында доостуруп турары бо. Мычанга ук доозукчулар Тыван култура амдыралына тодаргай ууун кирир жуурутур. Училешин дооступ турар аныктар хөжүм-шын театрында актёрлар болган улусту чыгарып доостурулар. «Силерин ажылдаар болган хуваалдык чедеринерде четкилейи манат турар — деп, күрне комиссиянын мурундан килдере чедикшиктерин килдере — деп күрне комиссиянын даргазы, РСФСР-нин алдарлыг, Тыва АССР-нин улустун артист Максим Монгузевич Мууук чугаалаан. Доозукчуларнын аразында өрредигинин тергилерин, хейиничи ажылдын иделкейлиги чедеринерде четкилейи манат турар — деп, күрне комиссиянын мурундан килдере чедикшиктерин килдере — деп күрне комиссиянын даргазы, РСФСР-нин алдарлыг, Тыва АССР-нин улустун артист Максим Монгузевич Мууук чугаалаан.

Юридиктик консультация

жыгга кирбес, мычазда-даа стажи узуктебес үелер болза:

1. Дээди болган ортумак өөредилге чедеринге азы аспирантурага өөренип турган үеин.

2. Дээди болган ортумак өөредилге чедеринге өөренип турган үеинде ажылга кирген үеинде, азы аспирантурага өөренип турган үеинде, азы аспирантурага өөренип турган үеинде.

3. Арага арын эмнеге күш-ажыл профилекторияны эмнедип турган киши оексе хосталган, бир ай шипинде ажылга кирип алганда ажылдын стажын узуктебес.

4. Арааш үр үеде ажыл кылыр аразын чидирген ажылдакчыларга күрне дуузалык чымдыг тусымда оларнын узуктел чок ажыл стажын катан тургузуп болурун саавыр дугайында айткан. Ол статьи профилекториянын область чевуулдерин катан тургузар. Пенсияларга хаммаарыштыр узуктел чок ажыл стажын олар тургуспас.

5. Арааш үр үеде ажыл кылыр аразын чидирген ажылдакчыларга күрне дуузалык чымдыг тусымда оларнын узуктел чок ажыл стажын катан тургузуп болурун саавыр дугайында айткан. Ол статьи профилекториянын область чевуулдерин катан тургузар. Пенсияларга хаммаарыштыр узуктел чок ажыл стажын олар тургуспас.

Ойнадышыкыга киржиңер

Ажаалга кассалары чоноуд артыкшылык акша-хоренга-андан оларнын хууда бюджеттин тургузарына уууг ужуру-дуузалыг. Кассага чыдыгын куш-ажыктын салыншын ажыл-ишчилерин материалдык болган културдун деңгелеин бедирлеге база таларымчалыг байдалды тургузуу турар.

Ажаалга кассаларына акшын шипжадырдыдан аягыла, 3 хуулуг облгаияларын сэдип ал, ойнадыры база ажыктыг. Ону сэдип алган кишилер хой түнуг акшын ойнап ал турар. Кызылда Вяталий Григорьевич Малиновский эрткин чымдык декабрыла 20 рубльдин 3 хуулуг облгаияларын 60 дугаарлык таблицага шипүтүртөө, 500 рубльда ойнап алган. Оексе-даа мындг чижектер көвей.

Күрушинин 3 хуулуг облгаияларын кайы-даа аялаат кассаларын сэдип ал болуур. Бу облгаияларын облгаиялык ишчилерин иделкейлик киржиңер! Облгаиялык кемчонд тираж салында азы олар турар дөзрин биши алмыр.

Н. КОНТРАШОВА, Кызылдын № 7173-015 аялаат кассаларын эргелекчи.

Телефонист

Раиса Куулар Суу-Аксы ортумак школын чедикшиктерин дооскан. Суг-Хөдүүн гарылаа салбырына телефонист мергежилди шипжээди алды дээди өөреникчилер кирген. Баштайгы үеде оон мурунунга бербедикшиктер болза тааржыр турган. Кызылда даа ажылыгы чүткүлдү, турар-соруугу аялаа ирде ол болуу бедирлерин шипдп эрткин, гарылаа салбырынын уага телефонистине чедир өскөн.

Чоон-Хемчик райком. О. БОРАШ.

ТЕЛЕВИДИЕ

ФЕВРАЛЬ 26-ДА

КЫЗЫЛДАН 17.30 — Уругларга. «Шия республикамы». Уран-чеге фильми. 19.10 — Телемелдер. 19.20 — «Даагы-Белем». Эртем-ветеренделген фильм. 19.40 — «Найрылыгы күүжү». Дамчыдалык. 21.10 — «Ялда». Чедикшик фильм. Кыска фильм. 20.55 — «СЭКП-нин XXII съездинин шипинерини — амандыраала». Дамчыдалык. 21.30 — 23.05 — «Үш дакыр хымдала» Уран-чеге фильми.

Редактор В. С. ШАРВИН.

Кызыл

ФЕВРАЛЬ 26-ДА

«НАЙРЫЛЫК»: «Мисс Инкогнито» 9.45, 11.30, 13.15, 15.00, 17.05, 18.50, 20.35 шактарда. «ПИОНЕР»: «Россия империянын дугууегиз» (2 серияны калды) 9.20, 13.00, 15.40, «Эрсе-дидим чорук болган мыктык дугайында баллада» (хроника залында) 12.00, «Эт гегерал» 18.20, 20.40 шактарда. «КАА-ХЕМ»: «Тажир бле Зухра» 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шактарда. «ВОСТОК»: «Дайын болган тайбы» (4-куч серия) 15.00, «Лас-кежиче орук» 17.20, «Неретвага тургушкун» (2 серияны калды) 20.30 шактарда. «ЭНЕРГЕТИК»: «КУЛТУРА ВАДЫШЫ: Кышкычмын 16.30, «Юлька» 18.00, 20.00 шактарда.

(СЭТА-нын корп.).

РЕДАКЦИЈАНЫН АДРЕЗИ: 66700

Кызыл, Шетинкин-Бравченко кудумчуу, бажын № 3. ТЕЛЕФОНАНЫ. Редакторун 24-63, редакторун оракатчыларынын 35-24, пропаганда кидишинин 23-54, харысгалуук секретарынын 23-35, кылжы амандар кидишинин 37-13, култура кидишинин 23-54, калаа ажыл-амал кидишинин 21-47, улустур кидишинин 22-64, чага кидишинин 41-27, информация база совет тургузуу кидишинин 20-60, бухгалтериянын 31-75, корректорларын 27-41. Солун келбейн барганда 2-75 телефоноч долар.

СОЛУН НЕДЕЛДА 6 КАТАП УНЕР Тираж 15953. ЧАГЫГ № 632.

Тыва АССР-нин Министрлер Чувелияны Ном үндүрер чер, полиграфия болган ном салдынын талазы-биле эргелекчи типографияны, (КызылШетинкин-Бравченко кудумчуу бажын № 1), ТС-00068